

# «L'ESPai VIScut»: LES PERSPECTIVES INTERNACIONALS DE LA HISTÒRIA LOCAL

JESÚS MESTRE I CAMPI

**E**l Palau de Scala de València va ser un marc magnífic per a la concentració de les sessions de «L'espai viscut», un col·loqui d'història local que va aplegar un selecte grup d'historiadors i antropòlegs europeus. La configuració de la sala de conferències, amb una disposició de Parlament o Corts que encarava els assistents, va proporcionar un dels principals objectius que s'havia proposat la Comissió organitzadora: afavorir la comunicació, la discussió i el debat. Aquest aspecte també era ben perceptible en la distribució del temps a cada ponent invitat, el mateix per exposar el plantejament o conferència que per obrir el torn de preguntes i respostes. I, finalment, també s'ha de remarcar que la majoria dels ponents van assistir a quasi totes les sessions i van intervenir, en algun cas molt activament, en els debats. Guy Bois, Giovanni Levi, John Foster, James Casey, Núria Sales, Isabel Moll o



Ramón Villares, entre altres, van ser els invitats en un col·loqui que situava les perspectives de la història local en un pla internacional.

Núria Sales va obrir el col·loqui en un acte acadèmic que va tenir lloc al Paraninfo de la Universitat, la qual, juntament amb la Diputació de València van ser els padrins de «L'espai viscut». La ponència de Núria Sales (*La història local: resultats i propostes de futur*), que va agradar al nombros públic present, va remarcar la necessitat de saber reinterpretar les velles cròniques locals, molt abundants arreu dels Països Catalans, ja que la informació que aporten és prou rica en documentació per no haver de menysprear-les. Cal, doncs, tenir plena consciència de l'existència d'aquesta tradició de cròniques i

publicacions locals, que són un punt de partida tant per a l'anàlisi d'un tema determinat com per poder obrir nous camins metodològics. A la sessió de la tarda, presentada per Isabel Moll, les ponències de Paulino Iradiel (Història local e història general entre política i cultura del territori) i Pedro Ruiz (Microhistòria e història local), tots dos professors a la Universitat valenciana, van introduir postures antagòniques i un dels temes més propicis al debat: quines són les diferències i les relacions entre la història general i la història local. La postura d'Iradiel era poc falaguera per als historiadors locals: com situar aquesta gran massa d'estudis «localistes» —que proliferen en forma de treball científic, acadèmic, erudit o divulgatiu, tant als Països Catalans com a la resta de l'Estat espanyol— en el marc d'uns estudis més amplis (i més ambiciosos?), com poden

ser els referents a la història d'Espanya, d'Europa, etc. Pedro Ruiz va assenyalar l'ambigüitat implícita del terme «història local», terme amb pocs equivalents en l'àmbit internacional i especialment difícil d'aplicar en els treballs científics actuals que, si bé el tema és «local» (un poble, una ciutat, una comarca...), la tesi desenvolupada i la metodologia utilitzada acostumen a ser plenament «universals». Per Ruiz, aquests treballs no han de tenir cap problema a integrar-se dins la història general; ben al contrari: ofereixen unes bases comparatives amb altres estudis similars fets a regions o països ben diferents, i també són útils per verificar o, sobretot, per bastir la crítica a interpretacions globals acceptades per tothom. En aquest context, el terme «microhistòria» pot oferir unes possibilitats de definició més concretes.

Les sessions de l'endemà van començar amb els comentaris al·lusius al debat del vespre anterior, que s'havia allargat fins a l'hora del sopar. Aquest dia era reservat íntegrament a intervencions d'historiadors estrangers: al matí, el demògraf de la Universitat de Cambridge Kevin Schurer (*The local Community: Structure and Development*), i el medievalista normand Guy Bois (*Ville et campagne dans la société preindustrielle*); a la tarda, un nou medievalista, Reinaldo Comba (*Il territorio come spazio vissuto*), professor a la Universitat de Milà, i el contemporanista escocès John Foster (*The City in the Industrial World*). Totes aquestes ponències, tan diverses en períodes històrics com en l'objecte de les anàlisis (una regió, un poble i la zona d'influència immediata, el territori medieval o la ciutat industrial), van obrir un ampli ventall de les possibilitats de l'aplicació de l'anàlisi històrica en un context local. La intervenció de Guy Bois, presentada per Josep M. Salrach, va ser de les més brillants: a partir de l'estudi de les relacions entre la ciutat i el camp, aplicat a unes localitats molt concretes de la Normandia, es pot fer una revisió de les interpretacions generals de la crisi del feudalisme, la qual s'ha de contemplar com una crisi general de la societat. Bois també aprofundeix i critica altres anàlisis, des de Pirenne a les mancances de l'escola marxista de la qual, tanmateix, n'és ben pròxim, o fa unes aportacions noves a un debat de plena actualitat entre els medievalistes de tot Europa: la transició del esclavisme al feudalisme. També va ser molt suggeridora la intervenció de John Foster, el qual va fer una anàlisi comparativa del procés d'industrialització a principi del

segle XIX a diferents ciutats: Atenes, Tolosa de Llenguadoc i Sant Petersburg. En aquest sentit, utilitzant mètodes de la història urbana, Foster posava en dubte la validesa dels models més acceptats de la industrialització, mentre emfasitzava la importància de dirigir les anàlisis cap a aspectes socials (estructura i organització de la societat i el treball) o culturals (educació i cultura industrials).

Les sessions del tercer dia, protagonitzades per Maria Serena Mazzi (*Il ceti subalterni: risultati e prospettive di ricerca*), Ramón Villares (*El campesinado en la sociedad industrial*) i Yves Lequin (*Les ouvriers en tant que sujets historiques*) diversificaven encara més la temàtica global del col·loqui, tot i que les ponències se centraven en els subjectes, els protagonistes i els testimonis del passat. Les sessions van acabar amb una apassionada discussió entre Yves Lequin i Guy Bois entorn de la consciència de classe dels obrers i la seva militància en partits marxistes. Lequin sostenia que els obrers sindicats dels anys cinquanta i seixanta del segle actual havien perdut el contacte amb els plantejaments teòrics marxistes dels sindicats, als quals seguien per inèrcia. Aquest plantejament va ser, com hem dit, vivament debatut per Guy Bois, que va aportar proves contràries a vegades fonamentades en la pròpia experiència personal.

Les darreres sessions del col·loqui van quedar marcades per la forta personalitat de Giovanni Levi (*Parentela e mercato della terra*), qui en el seu darrer llibre, *L'eredità immateriale. Carriera di un esorzista nell' Piemonte dell'600*, aplica la metodologia de la microhistòria amb un mestratge similar al de Carlo Guinzburg. Levi obre noves vies en aquesta disciplina que diferents historiadors italians van demostrant que no va ser una moda passatgera, sinó que es consolida i es prou sòlida per qüestionar interpretacions generals. En una línia pròxima, James Casey (*Les unitats bàsiques d'enquadrament: casa i família*) va desenvolupar la ponència a partir de casos valencians: relacions de parentiu i amb l'espai més pròxim, com pot ser la casa, els horts... La clausura del col·loqui es va confiar a dos antropòlegs, Susana Narotzky (*Mujer, hogar y taller*) i Ignasi Terrades (*Sociabilitat i privacitat: una antinòmia?*), que van presentar uns plantejaments metodològics i analítics ben diferents dels exposats per la resta dels ponents, fet que va defraudar les expectacions que havien despertat anteriorment. Aquestes darreres intervencions

van ser sens dubte un dels punts més criticables del col·loqui, tant perquè no van aportar cap idea nova a un discurs coherent al llarg de les jornades, com perquè van trencar la pròpia dinàmica de «L'espai viscut».

Les àmplies sales renaixentistes del palau de Scala, impecablement restaurades com bona part del centre històric de València, es van omplir de vida amb la presència dels ponents i del públic que s'hi va inscriure —estudiants, llicenciats i, també, historiadors de València, Catalunya i altres punts de l'Estat—, molt més nombrós que les previsions dels organitzadors; així, va ser necessari habilitar noves sales amb un servei de vídeo per seguir les sessions. Igualment, va funcionar sense dificultats apreciables el servei de traducció simultània i els aspectes tècnics restants. Precisament per a aquest tipus de públic es van atorgar sis beques d'investigació per realitzar treballs d'història local.

La via oberta per «L'espai viscut» ha d'afavorir la reflexió global entorn de la història local, començant per situar en crisi el mateix terme definitori: si més no, treient-li tot dramatisme. La història local —com la història urbana, la regional o la microhistòria— no és un subgènere marginal de «la història», sinó part integrant i en ple dret. A molts països europeus —notablement Gran Bretanya i Itàlia, com va quedar ben palès en el col·loqui—, l'expansió d'aquestes disciplines i la seva influència, tant en àmbits de reflexió acadèmica com en la renovació pedagògica i en les activitats de lleure, les situen molt més enllà que una simple moda. S'han de valorar molts estudis locals, elaborats amb tècniques i metodologies modernes, per la seva insqüestionable influència en l'anàlisi i les interpretacions de la història general.

Un altre col·loqui com aquest de València, amb tants desequilibris entre ponents i temes a tractar, únicament salvats per l'element aglutinador de la història local, serà difícilment repetible. Probablement tampoc no tindria massa sentit, ja que ara la reflexió i els esforços s'hauran de dirigir a concretar moltes de les idees i propostes que s'han plantejat. I un dels temes pendents i urgents de debat és, com ens va recordar Núria Sales, l'harmonització de les tendències historiogràfiques actuals amb la prolífica i fèrtil tradició de cròniques i estudis locals que hi ha arreu dels Països Catalans; «L'espai viscut» no tan sols va obrir les portes de les perspectives internacionals de la història local.